

PROGRAM RADA ZA 2020. GODINU

SLUŽBA ZA MEDICINU RADA

1. Registar profesionalnih bolesti

Učestalost, vrsta i uzrok nastanka profesionalnih bolesti su dobri pokazatelji prisutnosti štetnosti i napora u radnim procesima te ukazuju na štetne utjecaje rada koji izazivaju oštećenja zdravlja i smanjenje radne sposobnosti radnika. Sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti i Zakonu o obveznom zdravstvenom osiguranju, vodi se registar profesionalnih bolesti koji uključuje sve bolesti priznate kao profesionalne u sustavu zdravstvenog osiguranja Republike Hrvatske. Podaci se prikupljaju iz Prijava profesionalnih bolesti koje su dostavljene Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje i na koje je dano stručno mišljenje sukladno Zakonu o listi profesionalnih bolesti i Pravilniku o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti. Prikupljanje i analiza podataka obuhvaća podatke o oboljelom radniku (dob, spol, zanimanje, staž na radnom mjestu koje je uzrok bolesti, privremena radna nesposobnost), poslodavcu (djelatnost) i bolesti (vrsta, uzrok nastanka, stopa). Za potrebe izvješćivanja EUROSTAT-u i sukladno Godišnjem provedbenom planu statističkih aktivnosti Republike Hrvatske, podaci o profesionalnim bolestima se kodiraju u skladu s EODS (European Occupational Diseases Statistics) metodologijom. Individualni anonimni podaci o oboljelima od profesionalne bolesti redovito se šalju u poseban kompjutorski program u okviru europske statistike, koju vodi DG EUROSTAT, Unit F5 - Education, health and social protection.

2. Registar radnika oboljelih od bolesti izazvanih azbestom

Bolesti uzrokovane azbestom su pokazatelj dugogodišnje izloženosti azbestu, trajno ugrožavaju zdravlje radnika, značajno narušavaju plućnu funkciju i javljaju se u obliku malignih bolesti. Prema međunarodnim stavovima i obvezi koju je Republika Hrvatska prihvatila, za radnike oboljele od bolesti izazvanih azbestom potrebno je utvrditi, registrirati i pratiti njihovo zdravstveno stanje.

Sukladno Zakonu o obveznom zdravstvenom nadzoru radnika profesionalno izloženih azbestu i Pravilniku o zaštiti radnika od rizika zbog izlaganja azbestu vodi se registar radnika oboljelih od bolesti izazvanih azbestom. Podaci se prikupljaju iz Prijava profesionalnih bolesti koje su dostavljene Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje i na koje je dano stručno mišljenje sukladno Zakonu o listi profesionalnih bolesti, Pravilniku o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti i Pravilniku o uvjetima i načinu praćenja zdravstvenog stanja, dijagnostičkim postupcima kod sumnje na postojanje profesionalnih bolesti uzrokovanih azbestom te mjerilima za priznavanje profesionalne bolesti uzrokovane azbestom. Prikupljanje i analiza podataka obuhvaća podatke o oboljelom radniku (dob, spol, zanimanje, staž na radnom mjestu koje je uzrok bolesti), poslodavcu i vrsti bolesti izazvane azbestom. Za potrebe izvješćivanja EUROSTAT-u i sukladno Godišnjem provedbenom planu statističkih aktivnosti Republike Hrvatske, podaci o profesionalnim bolestima uzrokovanim azbestom se kodiraju u skladu s EODS (European Occupational Diseases Statistics) metodologijom. Individualni anonimni podaci o oboljelima od profesionalne bolesti uzrokovane azbestom redovito se šalju u poseban kompjutorski program u okviru europske statistike, koju vodi DG EUROSTAT, Unit F5 - Education, health and social protection.

3. Evidencija ozljeda na radu

Ozljede na radu su rezultat aktualizacije učinka opasnosti prisutnih na radnom mjestu i pokazatelj provođenja mjera zaštite na radu. Analiza podataka o učestalosti i okolnostima u kojima je došlo do

ozljede na radu je temelj na kojemu se mogu planirati i provoditi preventivne mjere radi njihovog sprječavanja.

Podaci o ozljedama na radu prikupljaju se sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti i Zakonu o zaštiti na radu. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje dostavlja elektroničkim putem podatke iz Prijave ozljede na radu o svim ozljedama na radu koje su se dogodile u Republici Hrvatskoj i prijavljene su Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje. Prikupljanje i analiza podataka obuhvaća podatke o ozlijeđenom radniku (dob, spol, zanimanje, državljanstvo...), poslodavcu (djelatnost, broj zaposlenih), okolnostima u kojima je došlo do ozljede na radu (datum, vrijeme i mjesto nastanka) i težini i vrsti ozljede. Za potrebe izvješćivanja EUROSTAT-u i sukladno Godišnjem provedbenom planu statističkih aktivnosti Republike Hrvatske, podaci o ozljedama na radu se kodiraju u skladu s ESAW (European Statistics on Accidents at Work) metodologijom. Individualni anonimni podaci o ozlijeđenim radnicima redovito se šalju u poseban kompjutorski program u okviru europske statistike, koju vodi DG EUROSTAT, Unit F5 - Education, health and social protection.

4. Evidencija ozljeda oštrim predmetima u djelatnosti zdravstva

Podaci o ozljedama oštrim predmetima u djelatnosti zdravstva služe za planiranje i predlaganje mjera za prevenciju ozljeda oštrim predmetima u djelatnosti zdravstva na nacionalnoj razini te za ostvarivanje prava na temelju posljedica ozljeda oštrim predmetima na individualnoj razini.

Evidencija ozljeda oštrim predmetima u djelatnosti zdravstva se provodi sukladno Direktivi Vijeća 2010/32/EU o provođenju Okvirnog sporazuma o sprječavanju ozljeda oštrim predmetima u bolničkom sektoru i zdravstvu i Pravilniku o načinu provođenja mjera zaštite radi sprječavanja nastanka ozljeda oštrim predmetima. Poslodavci putem Priloga I navedenog Pravilnika dostavljaju podatke o ozljedama oštrim predmetima. Prikupljanje i analiza podataka obuhvaća podatke o poslodavcu, radniku (spol, dob, radni staž, zanimanje, područje rada) i incidentu (vrijeme, mjesto, vrsta, predmet kojim je izazvan, posljedična ozljeda, primjena zaštitnih sredstava).

5. Zdravstveni nadzor i praćenje izloženosti specifičnih grupacija radnika u RH

Evidencija podataka o radnicima koji su izloženi ionizirajućem zračenju

Ordinacije medicine rada ili zdravstvene ustanove koje obavljaju djelatnost medicine rada dostavljaju podatke o radnicima koji su izloženi ionizirajućem zračenju i koji su pregledani sukladno Pravilniku o zdravstvenim uvjetima izloženih radnika i osoba koje se obučavaju za rad s izvorima ionizirajućeg zračenja. Svrha prikupljanja je praćenje radne sposobnosti radnika izloženih ionizirajućem zračenju.

Evidencija podataka o radnicima zaposlenim na radnim mjestima članova posade pomorskih brodova i brodova unutarnje plovidbe

Specijalističke ordinacije/zdravstvene ustanove koje imaju odobrenje za pregled posade pomorskih brodova i brodova unutarnje plovidbe dostavljaju podatke o radnicima zaposlenim na radnim mjestima članova posade pomorskih brodova i brodova unutarnje plovidbe zaposlenih kod pravnih subjekata u Republici Hrvatskoj. Prikupljaju se podaci o liječniku koji je izvršio pregled, vrsti pregleda (prethodni, redoviti, nadzorni), pregledanim radnicima (dob, spol, vrsta poslova na brodu, podaci o radnoj sposobnosti, razlog ograničenja, vrsta ograničenja). Svrha prikupljanja je praćenje radne sposobnosti radnika zaposlenih na radnim mjestima članova posade pomorskih brodova i brodova unutarnje plovidbe.

Evidencija podataka o radnicima koji se zapošljavaju na radnim mjestima čuvara i zaštitara

Zdravstveni pregledi radnika koji se zapošljavaju na radnim mjestima čuvara i zaštitara obavljaju se u specijalističkim ordinacijama/zdravstvenim ustanovama koje imaju odobrenje za pregled čuvara i zaštitara. Prikupljaju se podaci o liječniku koji je izvršio pregled, vrsti pregleda (prethodni, redoviti, nadzorni), pregledanim radnicima (dob, spol, vrsta poslova, podaci o radnoj sposobnosti, razlog

ograničenja, vrsta ograničenja). Svrha prikupljanja je praćenje radne sposobnosti radnika koji se zapošljavaju na radnim mjestima čuvara i zaštitara.

Evidencija podataka o radnicima koji u radnom procesu drže ili nose oružje

Specijalističke ordinacije/zdravstvene ustanove dostavljaju podatke o radnicima koji u radnom procesu drže ili nose oružje. Prikupljaju se podaci o liječniku koji je izvršio pregled, vrsti pregleda (prethodni, redoviti, nadzorni), pregledanim radnicima (dob, spol, vrsta poslova, podaci o radnoj sposobnosti, razlog ograničenja, vrsta ograničenja). Svrha prikupljanja je praćenje radne sposobnosti radnika koji u radnom procesu drže ili nose oružje.

Evidencija podataka o radnicima izloženim karcinogenima i/ili mutagenima na radu

Temeljem Pravilnika o zaštiti radnika od izloženosti opasnim kemikalijama na radu, graničnim vrijednostima izloženosti i biološkim graničnim vrijednostima poslodavci dostavljaju podatke o radnicima izloženim karcinogenima i/ili mutagenima na radu. Podaci služe u svrhu evidencije izloženosti radnika karcinogenima i/ili mutagenima.

Evidencija podataka o radnicima izloženim biološkim agensima na radu

Temeljem Pravilnika o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti biološkim agensima pri radu vodi se evidencija podataka o prvoj uporabi bioloških agensa. Sukladno Pravilniku, prikupljaju se podaci o prvoj uporabi bioloških agensa skupine 2., 3. i 4. te svi slučajevi bolesti ili smrti za koje je u skladu s posebnim propisima utvrđeno da su posljedica profesionalne izloženosti biološkim agensima na radu.

Evidencija podataka o radnicima pod velikim rizikom zbog izloženosti elektromagnetskim poljima na radu

Temeljem Pravilnika o zdravstvenim uvjetima kojima moraju udovoljavati radnici koji obavljaju poslove s izvorima neionizirajućeg zračenja, vodi se registar radnika izloženih velikom riziku od elektromagnetskih polja na radu u Republici Hrvatskoj. Od poslodavaca se prikupljaju podaci o svim radnicima za čija je mjesta rada procijenjen velik rizik izloženosti elektromagnetskim poljima.

6. Koordiniranje i stručni nadzor ordinacija medicine rada

Temeljem Zakona o zdravstvenoj zaštiti i Pravilnika o stručnom nadzoru Hrvatske liječničke komore, provode se redoviti, a po potrebi i izvanredni stručni nadzori nad radom specijalističkih ordinacija medicine rada. Svrha stručnih nadzora je ujednačavanje rada i provedbe svih aktivnosti i postupaka u ordinacijama medicine rada u Republici Hrvatskoj, rješavanje otvorenih ili kompleksnih stručnih pitanja te edukacija specijalista medicine rada.

7. Informiranje i edukacija stručne i opće javnosti

Kontinuirano informiranje i edukacija sa svrhom podizanja znanja i kompetencija svih dionika u sustavu zaštite zdravlja radnika je važan čimbenik u prevenciji oštećenja zdravlja izazvanih ili pogoršanih opasnim i štetnim radnim uvjetima.

Informiranje obuhvaća:

- kontinuirano pružanje informacija putem internetske stranice, uz stalno održavanje i unapređivanje stranice te osiguravanje novih i ažurnih informacija,
- izradu e-novina kao sažetka važnih informacija u elektroničkom obliku, upućenih osobama i tvrtkama zainteresiranim za zaštitu zdravlja radnika,
- praćenje i ažurno odgovaranje na telefonske i e-upite stručne i opće javnosti,
- komunikaciju s medijima (TV, radio, internet portali, novine i glasila)
- objavljivanje stručnih i znanstvenih radova.

Edukacija obuhvaća:

- organizaciju i provođenje stručnih seminara: Rad na otvorenom u uvjetima niskih temperatura, Rad na otvorenom u uvjetima visokih temperatura, Ruke su vaš najvažniji alat, Osobna zaštitna oprema za zaštitu tijela, Osobna zaštitna oprema za zaštitu nogu i stopala, Osobna zaštitna oprema za zaštitu glave, vrata, očiju i lica, Osobna zaštitna oprema za zaštitu dišnih putova, Osobna zaštitna oprema za zaštitu od pada s visine i u dubinu, Stres na radu - Prevencijom psihosocijalnih rizika do zdravog radnog mjesta, Rad s opasnim tvarima, Buka na radu,
- sudjelovanje u EU OSHA kampanji „Zdrava radna mjesta smanjuju napore“, putem organizacije radionice „Kako dizati terete na pravilan način i zašto?“,
- specijalističko usavršavanje doktora medicine u području medicine rada i sporta,
- izobrazbu i stručno usavršavanje drugih stručnjaka iz područja komplementarnih medicini rada i zaštiti zdravlja na radu,
- organizaciju i provođenje domaćih i međunarodnih tečajeva i škola,
- suorganiziranje i aktivno sudjelovanje u edukativnim aktivnostima suradnih subjekata na nacionalnoj razini te međunarodnih organizacija i udruženja,
- kontinuirano stručno usavršavanje u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu.

8. Programske aktivnosti i istraživanja u svrhu zaštite zdravlja radnika i očuvanja radne sposobnosti

U okviru preventivnog rada čiji je cilj zaštita i promicanje zdravlja na radnim mjestima, sprečavanje ozljeda i bolesti te očuvanje radne sposobnosti radnika kao i uključivanje radnika s izmijenjenom radnom sposobnošću u svijet rada, aktivno se provode programske aktivnosti i sudjeluje u kampanjama na nacionalnoj i EU razini. Svrha ovih aktivnosti je unapređenje kvalitete rada u cijelom području zaštite zdravlja radnika. Predviđeno je provođenje slijedećih programskih aktivnosti:

- Izobrazbom do poboljšane zaštite zdravlja i sigurnosti na radu

Svrha programske aktivnosti je poboljšati informiranost i razinu znanja o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu kako bi se doprinijelo stvaranju zdravog radnog okruženja kao preduvjeta za očuvanje zdravlja i radne sposobnosti radnika. Aktivnostima se ostvaruje povećana svijest o opasnostima, štetnostima i naporima na radu i njihovom utjecaju na zdravlje. Boljoj zaštiti zdravlja radnika doprinosi se izradom preporuka i alata za edukaciju i informiranje te kontinuiranim provođenjem edukativnih seminara i radionica na odabrane ključne teme.

- Upravljanje stresom na radnom mjestu

Radni uvjeti i radno okruženje su sve češći stresni rizični čimbenici, koji mogu uzrokovati zdravstvene poremećaje i bolesti vezane uz rad. Zato se nastavljaju aktivnosti pod nazivom „Upravljanje stresom na radnom mjestu“, čija je svrha poboljšati upravljanje stresom na radu kako bi se doprinijelo stvaranju zdravog radnog mjesta kao preduvjeta za očuvanje zdravlja i dobrobiti radnika u radnom okruženju.

- Radni uvjeti i zdravlje

U svrhu provođenja zaštite i očuvanja zdravlja radnika u sigurnoj i zdravoj radnoj okolini na nacionalnoj razini potrebno je najprije dobiti uvid u stanje radnih uvjeta, a zatim ih povezati sa stanjem zdravlja radnika. Na temelju izrađene metodologije za identifikaciju i praćenje opasnosti, štetnosti i napora nastavlja se istraživanje radnih uvjeta u pojedinim gospodarstvenim djelatnostima i radnim procesima. Analizom dobivenih podataka izrađuju se mape štetnosti i mape zdravlja/radne sposobnosti radnika u Hrvatskoj po djelatnostima odnosno županijama.

9. Pružanje stručne pomoći u izradi strateških i zakonskih dokumenata te stručnih mišljenja u području zdravstvene zaštite radnika

Sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti provode se sljedeće aktivnosti:

- davanje mišljenja koja služe kao podloga pri izradi zdravstvenog i radnog zakonodavstva u dijelu koji se odnosi na zaštitu zdravlja radnika u Republici Hrvatskoj,
- sudjelovanje u izradi prijedloga provedbenih propisa na traženje Ministarstva zdravstva i drugih tijela državne uprave,
- sudjelovanje u izradi strateških planova i dokumenata u području zaštite zdravlja radnika,
- sudjelovanje u izradi plana i programa mjera zdravstvene zaštite u području specifične zdravstvene zaštite,
- sudjelovanje u radu stručnih povjerenstva, skupina i tijela u području zaštite zdravlja radnika na nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj razini,
- sudjelovanje u radu nacionalnih, europskih i međunarodnih udruženja,
- davanje stručnih mišljenja i pomoći iz područja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,
- davanje stručnih mišljenja po predstavkama koje pravne ili fizičke osobe upućuju Ministarstvu zdravlja i drugim tijelima državne uprave iz područja zaštite zdravlja radnika.

10. Suradnja s međunarodnim i nacionalnim ustanovama i provođenje projekata

Na području međunarodne suradnje planiraju se suradnja i sudjelovanje u aktivnostima i projektima sljedećih međunarodnih i europskih organizacija i udruženja:

- EC (European Commission) - Europska komisija,
- EUOSHA (*European Occupational Safety and Health Agency*) - Europska agencija za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu,
- ICOH (*International Commission on Occupational Health*) - Međunarodna komisija za medicinu rada,
- WHO (*World Health Organization*) - Svjetska zdravstvena organizacija,
- ILO (*International Labour Organization*) - Međunarodna organizacija rada,
- UEMS (*European Union of Medical Specialists*) - Europsko udruženje specijalista u medicini rada,
- EASOM (*European Association of Schools of Occupational Medicine*) - Europsko udruženje škola u medicini rada,
- ENETOSH (*European Network for Education and Training in Occupational Health and Safety*) - Europska mreža za edukaciju i usavršavanje u zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu.

Planira se nastavak suradnje s nacionalnim ustanovama i udruženjima:

- Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
- Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“, Sveučilište u Zagrebu,
- Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
- Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
- Zavod za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom,
- Centar za profesionalnu rehabilitaciju Zagreb,
- Hrvatsko društvo za medicinu rada Hrvatskog liječničkog zbora,
- Hrvatsko društvo za sportsku medicinu Hrvatskog liječničkog zbora,
- Hrvatska liječnička komora,
- Udruga za promicanje zaštite,
- Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje.